

TALENTONTWIKKELING OP HET AVONTUUR

Danielle Wesselman
BASISSCHOOL HET AVONTUUR

Inleiding	2
Doel van talentbeleid op het Avontuur.....	3
Kinderen lekker in hun vel	3
Productiviteit en kerndoelen	3
Kinderen optimaal tot hun recht laten komen	3
inhoudelijke verrijking (plusdoelen) bieden.....	3
Verrijking (plusdoelen) op het gebied van vaardigheden	3
Soorten vaardigheden	3
Beleid	5
Signalering op het Avontuur	5
Kerndoelen in relatie met de visie van het Avontuur	5
Verrijking op het avontuur	5
Versnellen op het avontuur	6
Andere behoeften.....	6
Uitvoering (de basis).....	8
In de klas.....	8
Klasoverstijgende peergroepen	8
Eigenaarschap	9
Communicatie	10
Bijsturen	10

Aan de hand van de driehoekjes uit bovenstaande beleidspiramide van Tijn Koenderink wordt het beleid op talentontwikkeling op het Avontuur beschreven. De beleidspiramide laat zich in drie stukken verdelen: de top, het middensegment en de basis. Deze stukken kunnen niet zonder elkaar en zijn alle drie even belangrijk.

De top wordt gevormd door de doelstelling van het talentbeleid op school. In het eerste hoofdstuk wordt dan ook beschreven wat we willen met talentbeleid. Wat de doelgroep is en wat er verwacht wordt van deze doelgroep en de leerkrachten. Er worden prioriteiten gesteld en gekeken hoe de visie en doelen zich tot elkaar verhouden.

Het middensegment wordt gevormd door het beleid en de ondersteunende organisatie. Het beleid bepaalt de kaders en geeft de richtlijnen om dit vorm te geven, te implementeren en te borgen. In hoofdstuk 2 (beleid) wordt dan ook beschreven wie signaleert, welke instrumenten er gebruikt worden en in welke groepen. Vervolgens wordt beschreven tot welk niveau we de kerndoelen door welke leerlingen willen laten halen. Hierbij wordt wederom rekening gehouden met de doelen en de visie van de school. Tot slot wordt beschreven hoe verrijking wordt aangeboden. Of en wanneer dit in de klas of en wanneer dit klasoverstijgend gebeurt. Of de nadruk op inhoud of vaardigheden wordt gelegd en of er naast verdieping ook verbreding moet zijn. Hoe omgegaan wordt met versnellen wordt hier ook beschreven.

De basis zorgt voor de uitvoering van de richtlijnen. In hoofdstuk 3 (uitvoering/de basis) wordt ingegaan op de manier waarop de doelstellingen in de klas bereikt kunnen worden. Wat moet er veranderen, wat kunnen de leerkrachten aan en welke materialen moeten er aangeschaft worden. Er wordt beschreven welke verrijking eventueel klasoverstijgend aangeboden wordt en vanuit welke visie dit gebeurt. Er wordt aandacht besteed aan een stuk eigenaarschap en verantwoordelijkheid, maar ook wordt beschreven op welk manier de betrokkenen communiceren. Het laatste hoofdstuk is een werkdocument, waarin geëvalueerd wordt en vastgesteld welke veranderingen noodzakelijk zijn om het talentbeleid beter te laten werken.

DOEL VAN TALENTBELEID OP HET AVONTUUR

In dit hoofdstuk wordt in het kort het doel en de noodzaak van een beleid op talentontwikkeling beschreven.

“Belangrijk: Doelstellingen, beleid en uitvoering moeten in elkaars verlengde liggen en elkaar niet tegenwerken.”

KINDEREN LEKKER IN HUN VEL

Het eerste resultaat wat we willen bereiken is dat kinderen goed in hun vel komen te zitten. Dit is immers noodzakelijk om te kunnen presteren, laat staan te excelleren.

PRODUCTIVITEIT EN KERNDOELEN

Wanneer kinderen goed in hun vel zitten, mogen we ook eisen aan hun stellen, zodat zij productief worden. Deze productiviteit zal zich in eerste instantie richten op het behalen van de kerndoelen. Hierbij moet wel worden aangetekend dat kinderen soms pas in beweging komen door middel van een andere activiteit die hun interesse heeft (matchen en stretchen).

KINDEREN OPTIMAAL TOT HUN RECHT LATEN KOMEN

Om kinderen optimaal tot hun recht te laten komen, hebben we de mogelijkheid om inhoudelijk en/of op het gebied van vaardigheden te verrijken.

INHOUDELIJKE VERRIJKING (PLUSDOELEN) BIEDEN

Verrijking, gericht op kennisverwerving moet SMART (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch en Tijdgebonden) zijn.

VERRIJKING (PLUSDOELEN) OP HET GEBIED VAN VAARDIGHEDEN

Plusactiviteiten zouden altijd in dienst moeten staan van het aanleren van vaardigheden voor het opdoen van kennis:

- Inhoud
- praktische vaardigheden (lezen, rekenen, etc.)
- hogere vaardigheden (plannen, focussen, organiseren etc.)
- levenshouding (ontwikkelen van oplossingsgerichte attributiestijl, growth mindset, etc.)

SOORTEN VAARDIGHEDEN

LEERVAARDIGHEDEN

Juist slimme kinderen hebben veel behoefte aan leervaardigheden (stampen, samenvatten, structuur herkennen, schema's maken, gestructureerd aantekeningen maken, leren mindmappen, leren opzoeken, leren onderzoeken, etc.)

EXECUTIEVE FUNCTIES

Executieve functies zijn vanaf de geboorte tot de late adolescentie (25 jaar) in ontwikkeling en zijn essentiële vaardigheden om succesvol te kunnen zijn in het leven en op school. HB kinderen hebben gemiddeld slechter ontwikkelde executieve functies. Dit komt waarschijnlijk onder andere omdat zij in hun jongere jaren sneller hun analytisch vermogen gebruiken en minder tijd hebben om taken uit te voeren. Wat ook opvallend is, is dat deze kinderen vaak een slecht zelfinzicht hebben. Volgens onderzoek (Marcel Veenman) scoort 50% van hen onder het gemiddelde bij metacognitie (kennis over de eigen kennis).

Een kind moet zich ook leren handhaven in een groep. Een omgeving met gelijkgestemden (peers) lijkt ideaal, maar het is ook belangrijk om buiten de comfortzone te treden. De wereld is immers geen comfortzone.

LEVENOVAARDIGHEDEN

Onder levensvaardigheden worden vaardigheden verstaan die kinderen in staat stellen om gelukkig in het leven te staan. Als je hebt geleerd hoe, dan is het vaak een keuze hoe je met ongemakken in het leven omgaat. Leren falen is een vaardigheid en fouten maken hoort bij het leven en bij het leren.

BELEID

SIGNALERING OP HET AVONTUUR

Aanmelding: Wanneer ouders een leerling aanmelden voor plaatsing in groep 1, is er een intakegesprek. Dit gesprek wordt gevoerd door de teamleider van de onderbouw en de ouders. Bij voorkeur is het kind hierbij zelf aanwezig. Ouders vullen een vragenlijst over de voorschoolse ontwikkeling in. In de lijst en in het gesprek wordt er specifiek aandacht besteed aan mogelijke ontwikkelingsvoorsprong. De rapportage van de voorschoolse opvang (kdv/peuterspeelzaal) wordt ook bekeken en waar wenselijk kan een warme overdracht plaatsvinden.

Menstekening: In de eerste schoolweek van het kind in groep 1 wordt er door de kinderen een menstekening gemaakt. Deze wordt volgens de richtlijnen van Goodenough afgenomen en gescoord door de intern begeleider en begaafdheidsspecialist. De resultaten worden door hen teruggekoppeld aan de leerkrachten. De resultaten worden in het dossier bewaard.

SiDi3: Ieder schooljaar wordt er in alle groepen de SiDi3 afgenomen. Aan de hand van deze signaleringslijst worden opvallende kinderen in kaart gebracht. Voor deze kinderen wordt de complete lijst ingevuld en een eenvoudig plan van aanpak gemaakt door de leerkrachten, evt. in overleg met de specialist talentontwikkeling en de ib-er.

Onderzoek IQ: Het is mogelijk om een intelligentie onderzoek door externe specialisten te laten afnemen. Dit doen we alleen als er sprake is van handelingsverlegenheid bij de school.

KERNDOELEN IN RELATIE MET DE VISIE VAN HET AVONTUUR

Voor de meeste begaafde leerlingen zal het behalen van de kerndoelen geen probleem zijn. Het is echter ook mogelijk dat leerlingen begaafd zijn, maar toch moeite hebben om de kerndoelen te behalen. Dat kan zijn doordat een leerling 'dubbel bijzonder' is; bijvoorbeeld doordat hij/zij dyslectisch of een vorm van autisme heeft. Ook andere oorzaken zoals bijvoorbeeld gebrekkige executieve functies of problemen in het welbevinden kunnen een obstakel zijn voor het behalen van de kerndoelen. Wanneer er sprake is van (een vermoeden van) begaafdheid, zullen we een 'twee sporen beleid' voeren. Dat wil zeggen dat we proberen tegemoet te komen aan de behoeftes van de leerling op het gebied van begaafdheid én de andere gebieden.

VERRIJKING OP HET AVONTUUR

Op Het Avontuur worden verschillende middelen ingezet om leerlingen die dat nodig hebben een verrijkt onderwijsaanbod te geven. Voor iedere leerling wordt gekeken welke middelen passend zijn. Dit gebeurt door de leerkracht, eventueel in overleg met de specialist talentontwikkeling en/of de intern begeleider. Ouders worden hierover geïnformeerd tijdens ouder-kindgesprekken of rapportgesprekken, of tussentijds per mail.

De onderstaande middelen staan in volgorde van de impact die ze hebben op het reguliere programma (van licht naar zwaar). Het is echter niet noodzakelijk om alle middelen op volgorde aan een leerling aan te bieden. Vaak zullen kinderen die verdieping aangeboden krijgen, geen tempodifferentiatie aangeboden krijgen.

- *Tempo-differentiatie:* De leerkracht biedt kinderen met een hoog werktempo een uitloop-opdracht aan, waarin het kind individueel of in groepjes kan werken. Het gaat hierbij om opdrachten uit hetzelfde vakgebied, vaak iets uitdagender van aard. Binnen Snappet kan de leerkracht deze opdrachten vooraf voor leerlingen klaarzetten. Het werken aan deze differentiatie opdrachten is niet vastgelegd en kan per opdracht verschillen.
- *Verdiepen:* De leerkracht biedt kinderen gericht een opdracht aan die moeilijker is dan de leerstof die op dat moment aan de klas wordt aangeboden. Meestal wordt de opdracht uit hetzelfde vakgebied als het reguliere werk gekozen. De reguliere leerstof wordt dan compact aangeboden; dat wil zeggen dat de kinderen van de lesstof maar enkele opgaven maken en dus tijd over houden voor hun verdiepingsopdracht.

Bij voorkeur maken de kinderen eerst de verdiepingsstof (hun eigen leerdoel) en daarna de compacte vorm van de reguliere stof (onderhoud en controle). De verdiepingsopdracht is de aangepaste taak voor de kinderen, niet de extra taak. De verdiepingsopdrachten worden beoordeeld, besproken en ook op het rapport genoteerd. Voorbeelden van verdiepingstaken die wij gebruiken: rekenmeesters, rekentijgers, plusboek taal, plusboek rekenen, Topklassers wiskunde, Breinbrekers, ander niveau leestekst Nieuwsbegrip, Snappet opdrachten op niveau, bij taal en spelling starten bij opdracht 2, indeling niveaus VLL in groep 3.

- *Verbreden:* Voor een deel van de begaafde leerlingen is het van belang dat zij ook een breder aanbod aangeboden krijgen. Het gaat daarbij om andere onderwerpen dat in het reguliere programma voorkomen, maar ook om andere werkvormen, waarbij top-down leren, creatief denken en de hogere denkvaardigheden (taxonomie van Bloom) uitgangspunten zijn. Leerlingen krijgen op vaste momenten tijd om te werken aan deze opdrachten. De leerkrachten zorgen voor (vaste) momenten om dit werk te bespreken. De verbredingsopdrachten worden beoordeeld, besproken en ook op het rapport genoteerd. Voorbeelden van verdiepingstaken die wij gebruiken zijn Levelwerk en Pittige Pepers.

VERSNELLEN OP HET AVONTUUR

Op Het Avontuur zijn er ook mogelijkheden voor leerlingen die een grote cognitieve voorsprong hebben ten opzichte van hun klasgenoten. Voor hen kan op het noodzakelijk zijn om voor een of meerdere vakgebieden te versnellen.

- *per vakgebied:*
Wanneer leerlingen op een bepaald vakgebied een voorsprong hebben van een jaar of meer, is het mogelijk dat de leerling op dit vakgebied de lessen volgt in een leerjaar hoger. In de praktijk gebeurt dit vooral bij rekenen. Het besluit voor het versnellen, gebeurt in overleg met de leerkracht, intern begeleider en ouder. Door middel van het afnemen van toetsen (methode en Cito) wordt gekeken of leerlingen geen hiaten hebben.
- *groep overslaan*
Wanneer een leerling over een breed scala aan vakgebieden een voorsprong heeft van anderhalf jaar of meer, is het mogelijk om een groep over te slaan. Bij een grote voorsprong kan verrijken niet meer voldoende zijn. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de cognitieve ontwikkeling van een leerling, maar ook voor het welbevinden. Om bij het eventueel nemen van dit besluit alle verschillende aspecten goed in kaart te brengen, maken we gebruik van de Versnellingswenselijkheid Lijst. Het besluit voor het overslaan van een groep wordt genomen in overleg met de leerkracht, intern begeleider en ouder. Door middel van het afnemen van toetsen (methode en methode onafhankelijk) wordt gekeken of de leerling geen hiaten heeft.

ANDERE BEHOEFTE

Naast het aanpassen van het curriculum, is het voor begaafde kinderen belangrijk dat er specifiek aandacht wordt geschonken aan:

Executieve functies: dit zijn hogere cognitieve processen die nodig zijn om activiteiten te plannen en te sturen. Alle executieve functies hebben een controlerende en aansturende functie (Wij-leren.nl).

Metacognitie: het 'leren over leren'. Metacognitieve strategieën zijn de tools om over het leerproces van de leerlingen te praten en er inzicht in te krijgen (Wij-leren.nl).

Het is belangrijk dat leerkrachten zich bewust zijn dat het niet goed ontwikkeld zijn van bovenstaande vaardigheden de prestaties van een begaafde leerling negatief kunnen beïnvloeden, nu of in de toekomst. Het herkennen van deze groep leerlingen vraagt om gerichte observaties van de leerkrachten.

Begaafde leerlingen hebben, nog sterker dan andere leerlingen, er behoefte aan om zelf invloed te hebben hun eigen ontwikkeling: locus of control. We proberen hier zoveel mogelijk aan tegemoet te komen. De Leskrachtlessen zijn hier bijzonder geschikt voor, maar leerlingen kunnen ook zelf meedenken in de ontwikkeling

van hun basisvaardigheden taal en rekenen. Daarnaast zoeken we naar mogelijkheden om de eigen interesses van leerlingen ruimte te geven in het (verrijkings)onderwijs.

Voor begaafde leerlingen is kennis van growth/fixed mindset van belang, zowel bij leerkrachten als de leerlingen zelf. Hoe denken leerlingen over aangeboren talent in verhouding tot het leveren van inspanning? Hierbij is ook de rol van motivatie groot. Het afstemmen van de taak (niet te moeilijk of te makkelijk), eigenaarschap en mindset bepalen samen voor een groot deel de werkhouding en motivatie van de begaafde leerling. We zijn alert op leerlingen die uitdagingen uit de weg gaan (onderduikende leerling).

Wanneer de ontwikkeling van een begaafde leerling stagneert, zoeken we naar (tijdelijke) ondersteunende maatregelen. Het uitgangspunt is dat de potentie van de leerling overeind blijft. We proberen de leerling niet afhankelijk te maken van de ondersteunende maatregelen en streven er naar deze tijdelijk te laten zijn.

UITVOERING (DE BASIS)

IN DE KLAS

- *Instructie:*
De leerkracht past zijn instructie aan voor de begaafde leerling. Dat kan betekenen dat een leerling niet de gehele klassikale instructie mee doet (afschilmodel). Een leerkracht kan er ook voor kiezen om een leerling helemaal niet mee te laten doen aan de instructie, maar direct aan de (aangepaste) verwerking te laten beginnen.
- *Verwerking:*
Begaafde leerlingen krijgen een aangepaste verwerking. Dit kan zijn door de klassenopdrachten op niveau te geven (Snappet, werkpakketten), of door het aanbieden van ander werk (zie Verrijking). De leerkracht zorgt ervoor dat de begaafde leerlingen op vaste tijden instructie krijgen over het verrijkingswerk. Leerlingen maken bij voorkeur eerst hun verrijkingsopdrachten, en daarna het reguliere werk (compacten). Op deze wijze wordt benadrukt dat het verrijkingswerk voor begaafde leerlingen het belangrijkste leerdoel is. Door middel van compacten wordt er zorg gedragen dat er geen hiaten ontstaan en vaardigheden getraind en onderhouden worden.
- *Beoordelen:*
Het verrijkingswerk moet voldoen aan eisen in tempo, kwaliteit van het eindproduct en (afhankelijk van de taak) het proces. Dit leidt tot een beoordeling, die wordt besproken met de leerlingen en wordt vermeld in het schoolrapport.

KLASOVERSTIJGENDE PEERGROEPEN

Het Avontuur heeft geen echte plusklas, maar formeert wel ieder jaar peergroepen (ob/mb/bb) van leerlingen die vormen van uitdaging nodig hebben die in de reguliere klas minder aan bod komen of niet te organiseren zijn. Begaafde leerlingen hebben behoefte aan het omgaan met ontwikkelingsgelijken. Hiervoor worden ontmoetingen gearrangeerd waarin we leerlingen uitdagen en/of zichzelf laten zijn (zich niet aan te passen aan klasgenoten). Het kan ook een spiegel voorhouden over hun eigen presteren. Immers, in de peergroep zullen zij niet altijd de beste zijn en wellicht anders gaan denken over hun eigen leervermogens of taakaanpak.

- *Proces :*
Tijdens het werken in de peergroepen is er veel aandacht voor het leerproces. De leerkracht begeleidt de kinderen op het gebied van onder andere aanpakgedrag, werkhouding, motivatie en doorzettingsvermogen. Daarnaast is er nadrukkelijk aandacht voor de growth/fixe mindset. Leerlingen leren over de theorie van mindset en tijdens het werken aan projecten wordt er gereflecteerd aan de mindset die kinderen tijdens een opdracht hebben. Ook zal er ruimte vrijgemaakt worden om te filosoferen.
- *Inhoudelijk :*
In de onderbouw peergroep zal de nadruk komen te liggen op hogere denkvaardigheden (taxonomie van Bloom) en de cyclus van ontwerpend en ontdekkend leren. Deze peergroep vindt plaats gedurende 10 weken aan het einde van het schooljaar. Wie eraan deelneemt wordt in maart/april besloten.

In de middenbouw peergroep gaan we hier ook mee aan de slag en wordt de link gelegd met het toepassen van het geleerde in de dagelijkse realiteit van de klas. Deze peergroep vindt plaats gedurende 10 weken in het midden van het schooljaar. Wie eraan deelneemt, wordt besloten in nov/dec)

In de bovenbouw peergroep komt bovenstaande ook aan de orde, maar zal de nadruk liggen op het leren leren en memoriseren. Deze peergroep vindt plaats 10 weken vanaf de vierde schoolweek van het jaar. Wie eraan deelneemt wordt aan het einde van het schooljaar voorafgaand besloten.

- **Sociale vaardigheden:**
Voor leerlingen in de peergroepen is het ook van belang dat er specifiek aandacht wordt besteed aan sociale vaardigheden. Voor een deel van de leerlingen is het omgaan met 'peers' van belang, omdat ze nu op eigen niveau kunnen communiceren, waar ze dat soms in de reguliere klas moeten aanpassen aan hun klasgenoten. Daarnaast is het in de groep 'gelijkgestemde' een goed moment om sociale vaardigheden zoals samenwerken en feedback geven te oefenen. Tijdens de het werken aan de opdrachten worden bewust mogelijkheden gecreëerd om deze vaardigheden te oefenen. Daarnaast is er bijzondere aandacht voor het spelen van spellen, waarmee bijvoorbeeld winnen en verliezen wordt geoefend, maar ook tactisch denken, risico nemen, verantwoordelijkheid voor eigen keuzes, doorzetten en op de beurt wachten.
- **Koppeling met reguliere klas:**
Het werken in de peergroep vult de aanpak uit de reguliere klas aan. Leerkrachten en de specialist talentontwikkeling hebben regelmatig contact over het functioneren van de leerlingen in de peergroep en de reguliere klas en stemmen samen het verrijgingsplan voor de leerlingen op. Bovendien zullen in de leskrachtlessen ook onderzoeksgroepjes gevormd worden met peers uit de peergroepen, zodat zij met elkaar het geleerde kunnen toepassen en elkaar van feedback leren voorzien. De talentbegeleider zal hierbij een observerende en waar nodig begeleidende rol op zich nemen.
- **Toelatingsprocedure:**
 - Ieder jaar wordt per bouw gekeken welke leerlingen aan de peergroep gaan deelnemen. Dit gebeurt in overleg tussen de leerkrachten, intern begeleider en talentbegeleider. Hierbij wordt gekeken naar schoolprestaties (o.a. LVS-gegevens) en indruk van de leerkracht (SiDi). Eventueel kan een signaal van ouders ook aanleiding zijn om te kijken of een leerling in aanmerking komt.
 - Het is niet noodzakelijk dat leerlingen zeer goede toets resultaten hebben of dat zij een perfecte werkhouding hebben. Mogelijk onderpresteren en creatief denkvermogen worden ook als argument afgewogen.
 - De leerkrachten blijven verantwoordelijk voor de gehele ontwikkeling van de leerlingen.
 - Leerlingen nemen in principe voor een langere periode deel aan de peergroep. Wel wordt regelmatig gekeken of de leerlingen nog op hun plek zijn in de peergroep en kan er besloten worden dat een leerling niet langer zal deelnemen.
 - De peergroep is een onderdeel van ons onderwijsaanbod aan begaafde leerlingen. Dit betekent dat leerlingen mee doen als wij dat voor hen noodzakelijk vinden, en deelname niet vrijblijvend is.
 - Wel of niet (blijven) deelnemen aan de peergroep wordt steeds met ouders besproken door de leerkracht en/ of plusklasleerkracht.

EIGENAARSCHAP

Het bovenschools bestuur is verantwoordelijk voor de financiën, de personele bezetting en de globale opzet van het talentbeleid (hoeveel uur er ingezet kan worden t.b.v. talentontwikkeling). Voor de nadere invulling is de school zelf verantwoordelijk. Het Avontuur heeft de beschikking over een specialist talentontwikkeling, welke een dagdeel per week hiervoor is vrij geroosterd. Deze monitort samen met de ib-ers en het MT het beleid en de uitvoering daarvan. Leerlingen zijn eigenaar van hun eigen ontwikkeling en de leerkracht houdt hier samen met hen de regie over. Feedback van ouders wordt als zeer waardevol gezien, aangezien zij hun kind het beste kennen. Daarom wordt ook hun mening meegenomen in de besluitvorming betreffende de uitvoering van het talentbeleid. Uiteindelijke beslissingen worden genomen door de specialist talentontwikkeling, ib-er en MT.

COMMUNICATIE

De specialist talentontwikkeling formuleert het beleid in samenspraak met ib-ers, team en MT en draagt zorg voor de communicatie en informatievoorziening aan het team, ouders en leerlingen. Onder andere door middel van centrale bijeenkomsten, waarin het talentbeleid helder uiteen gezet wordt en het duidelijk wordt wat er wel en niet van leerkrachten gevraagd wordt. Ouders van leerlingen die deelnemen aan de peergroepen, zullen door de talentbegeleider, in samenspraak met de leerkracht, geïnformeerd worden. De talentbegeleider verzorgt ook een rapportage aan het eind van deze periode. Ouders van leerlingen die verrijking of verdieping krijgen binnen de eigen groep, worden hierover door de leerkracht geïnformeerd en op de hoogte gehouden.

BIJSTUREN

De specialist talentontwikkeling draagt samen met de ib-ers zorg voor het bijsturen van het beleid.

- doelen en visie : 1 x per 3 jaar (2022)
- organisatie/beleid: jaarlijks in mei/juni
- evalueren en bijstellen van uitvoeringszaken: 1 x per half jaar of eerder wanneer nodig.